

Nr 183.

Av herrar **Enhörning** och **Wallés**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för beredande av lokaler åt en hovrätt över Norrland.

Genom tvenne särskilda, den 16 mars 1923 dagtecknade propositioner har Kungl. Maj:t under återopande av därtill bilagda i statsrådet hållna protokoll föreslagit riksdagen dels i propositionen nr 120 att för inrättande av en hovrätt över Norrland antaga förslag till ändrad lydelse av 8 kapitlet 3 § rättegångsbalken m. m., dels ock i propositionen nr 121 att för beredande av lokaler till ifrågavarande hovrätt anvisa ett till beloppet närmare angivet anslag. Undertecknade, som livligt förordade bifall till propositionerna i vad de angå såväl inrättandet av hovrätt som anslagets beviljande, kunna dock icke tillstyrka valet av förläggningsort. Vi hålla nämligen före, att en hovrätt, förlagd till Sundsvall, skulle bättre motsvara sin uppgift än en sådan, förlagd till Härnösand, vilken stad i propositionen förordas som förläggningsort. Till stöd för denna vår uppfattning vilja vi anföra följande.

Sedan i frågan om förläggningsorten i propositionen omnämnts vissa synpunkter och i sådant hänseende framhållits, att den ringa skillnaden i kostnadsfrågan ej kunde få bli avgörande för de ifrågasatta förläggningsorterna och att någon av de ifrågakommande, för hovrätten avsedda lokalerna ur lämplighetssynpunkt icke hade något avgjort företräde framför de övriga, utan att andra synpunkter härvidlag måste fälla utslaget, har såsom skäl för hovrättens förläggning framhållits huvudsakligen följande:

1:o) Ur den mycket viktiga synpunkten att erhålla den bästa möjliga rekrytering ägde Härnösand något försteg framför Sundsvall. Sundsvalls företräde med hänsyn till större folkmängd och ostridigt i industriellt och handelsavseende rikare pulserande liv uppvägs mer än väl därav, att Härnösand av gammalt i administrativt och kulturellt avseende utgjorde centralpunkten i dessa trakter;

2:o) Om hovrätten förlades till Sundsvall, skulle med större skäl än om den förlades till Härnösand kunna anmärkas, att hovrätten komme att hava sitt säte i en utkant av sitt jurisdiktionsområde; och

3:o) Om Härnösand valdes till förläggningsort, finge hovrätten sina lokaler förlagda till en staten tillhörig byggnad, för vilken för närvarande ej finnes någon användning, under det att hovrätten, förlagd till Sundsvall, provisoriskt skulle få sina lokaler inrymda i en stadens byggnad, där den icke gärna skulle kunna förbliva efter rättegångsreformens genomförande.

Beträffande nu först rekryteringsfrågan synes det oss kunna allvarligen ifrågasättas, att den anförda omständigheten, att Härnösand vore administrativ centralort för Västernorrlands län, överhuvud skall kunna tillmätas någon betydelse från nämnda synpunkt. För vår del kunna vi icke finna något förhållande, som berättigar till ett sådant antagande. Någon särskild dragning till hovrätt av den anledning, att i samma stad som den finnes en länsstyrelse, kan svårigen tänkas. Tjänstgöring samtidigt i hovrätten och i länsstyrelsen av de extra juristerna skulle i mycket ringa grad om någonsin äga rum. I följd av de olika ämnen, som behandlas av myndigheterna, skulle en tjänstgöring i länsstyrelsen ej meritera för befordran i hovrätten, och en tjänstgöring i hovrätten för en eventuell befordran i länsstyrelsen skulle ställa sig opraktisk och ganska ofruktbar. Och ett antagande, att rekryteringen skulle komma att underlättas från extra jurister, hörande till tjänstemannafamiljerna, har allt för ringa grad av sannolikhet för sig för att med allvar kunna fasthållas.

Vidkommande åter den uppfattningen, att Härnösand vore av gammalt att anse som centralpunkten för det kulturella livet i orten och att denna omständighet kunde hava betydelse för rekryteringen, vilja vi framhålla, att, även om Härnösand under gångna tider, då den enda lärdomsskolan norr om Gävle var förlagd till Härnösand, kunde anses utgöra en centralort för den andliga kulturen, det icke numera så är förhållandet, då högre allmänna läroverk finnas i Norrlands större städer. I anseende till läro- och uppfostringsanstalter, av vilka kulturen kan anses särskilt vårdas och främjas, är, som allmänt torde vara bekant, Sundsvall icke att eftersättas Härnösand. Det högre allmänna läroverket i Sundsvall är liksom det i Härnösand fullständigt på såväl klassiska som reala linjen, men i fråga om undervisningen för flickor har Sundsvall företräde i det hänseendet, att här finnes gymnasium för flickor med dimissionsrätt, det enda i sitt slag i Norrland. Och beträffande framtiden, kommer, såvitt skolkommissionens förslag (betänkande V) skulle antagas, Sundsvall att i undervisningshänseende vara gynnsammare ställt än varje annan stad i Norrland norr om Gävle, vilket gäller ej endast den manliga ungdomen, utan jämväl den kvinnliga. Kulturen

uppbäres dock ej endast av institutioner utan även av personligheter. Men att Sundsvall skulle härpå vara sämre lottat än Härnösand, torde ej ens kulturens målsmän själva i sistnämnda stad vilja påstå. Dock medgiva vi gärna att en biskops i regel storvulna personlighet kan i kulturellt avseende vida omkring utöva ett hälsosamt inflytande, men det torde i anseende till rådande kulturströmningar skäligen kunna ifrågasättas, att äldre eller yngre jurister skola av *det* inflytandet känna sig dragna till Härnösand. Ehuru väl vi ifrågasätta att kulturfrågan överhuvud kan hava betydelse för rekryteringen, vilja vi dock bestämt framhålla, att i propositionen icke framlagts en enda konkret omständighet, som berättigar till omdömet, att Sundsvall för närvarande är att i kulturellt hänseende eftersättas Härnösand, men väl att tecken tyda på att Sundsvall framdeles kommer att beträffande läroverk bliva bättre tillgodosett än Härnösand.

För rekryteringsfrågan torde alltså länsstyrelsens befintlighet i Härnösand och att staden i gångna tider varit centralorten för Norrlands kulturella liv icke kunna tillmätas någon betydelse. Däremot måste, såsom ock i propositionen gjorts, en sådan betydelse tilläggas Sundsvalls större folkmängd och dess i industriellt och handelsavseende rikare pulserande liv. I detta hänseende bör även framhållas den talrikt befolkade och förmögna landsbygd, som omgiver Sundsvall. Då hovrätterna lämpligen rekryteras av personer ur alla samhällsklasser, är att förvänta, att en ej ringa del av tjänstepersonalen komme från hem härifrån.

Av vad anförts, torde hava framgått, att från rekryteringssynpunkt vågskålen redan pekar till fromma för Sundsvall. Men denna sjunker ytterligare till dess förmån, om däri lägges det av regeringen obeaktade eller åtminstone icke påpekade förhållandet, att Sundsvall är eller blir säte för Norrlands största rådhusrätt och tvenne av Norrlands största häradsrätter ävensom för Mellanbygdens vattendomstol. Den omständighet, att vid underdomstolarna i Sundsvall är anställd en talrikare personal än vid domstolar i varje annan stad i Norrland, måste tillmätas en mycket stor, om ej avgörande betydelse för rekryteringen. Tjänstgöringen av de unga juristerna kunde ske samtidigt i hovrätten och underrätterna och deras håg för överrättstjänstgöring tidigt väckas och främjas. Den stora betydelse underrätterna i Sundsvall redan nu hava för rekryteringen av den avlägset därifrån belägna Svea hovrätt framgår därav, att under 1921 där tjänstgjorde fyra extra ledamöter och en t. f. fiskal, vilka samtliga fått sin praktiska utbildning å domarkansli i Sundsvall, och att statskalendern för 1923 upptager till hov-

rätten hörande fem icke till rådsgraden hörande ledamöter, alltså en hel division, vilka likaledes utgått från Sundsvall. För övrigt, den som känner till förhållandena och varit i tillfälle att vistas såväl i Sundsvall som Härnösand kommer nog icke i regel att som bostadsort föredraga den senare staden emot den förra.

Vidkommande därpå den andra härovan upptagna synpunkten att om hovrätten förlades till Sundsvall, skulle med större skäl än, om den förlades till Härnösand, kunna anmärkas, att hovrätten komme att hava sitt säte i en utkant av sitt jurisdiktions område, vilja vi till en början genmäla, att en möjligen framkommande sådan anmärkning kan tagas synnerligen lätt, om det samtidigt kan visas, att förläggningen till den yttre utkanten är förmånligare för ändamålet än en förläggning till den inre. Begreppet utkant är som man vet ganska tvetydigt och behöver ej med nödvändighet innebära en olägenhet eller mindervärdighet hos det subjekt, som begreppet bestämmer. Understundom kan det vara en ren förmån att vara belägen i utkanten, till och med den yttersta sådan. Detta framgår ju redan därav, att regeringen med förbigående av sådana mer centralt belägna orter som Sollefteå och Umeå bestämt sig för Härnösand som förläggningsort. Och då hovrätten över Skåne och Blekinge flyttades från den centralt belägna Kristianstad till utkanten Malmö, tillades helt visst denna omständighet ingen för förläggningsorten menlig betydelse. Begreppet utkant torde därför böra i ifrågasvarande fall lämpligen bestämmas av helt andra omständigheter än geografiska, av vilka kommunikationsförhållandena (eller rättare frånvaron av sådana) jämte avståndet för befolkningen och befolkningstätheten träda i förgrunden. Först om det visas, att Sundsvall i anseende till omförmälda faktorer är sämre ställt än Härnösand, kan en anmärkning om belägenhet i utkant med mera skäl träffa Sundsvall än Härnösand.

Vad nu angår frågan, hur kommunikationsförhållandena ställa sig från de särskilda orterna till Sundsvall och till Härnösand, är det ställt utom fråga, att — därest hänsyn tages endast till det framdeles ifrågasatta nedra domsområdet, eller Västernorrlands och Jämtlands län — Härnösand icke i ifrågasvarande hänseende är så gynnat som Sundsvall. Detta gäller framför allt under nuvarande förhållanden, men även sedan de beslutade förbindelserna Sundsvall—Härnösand och Hoting—Forsmo komma till stånd. De delar av berörda domsområde, som för närvarande hava kortare järnvägsförbindelser till Sundsvall än till Härnösand, komma även efter öppnandet av järnvägen Sundsvall—Härnösand att stå i sämre kommunikationsförhållande till Härnösand än till Sundsvall. Och, som vi senare skola visa, gäller detta den ojämförligt större delen av befolk-

ningen inom samma domsområde. Men beträffande ej endast detta domsområde utan även det framdeles ifrågasatta övre domsområdet, omfattande Västerbottens och Norrbottens län, ställa sig kommunikationsförhållandena mera gynnsamt för Sundsvall än för Härnösand. Tågtiderna på linjen mellan dessa städer lära näppeligen komma att bestämmas av den tid, tåget från stora huvudlinjen inkommer till Sundsvall. I hithörande delar åberopa vi emellertid även bifogade utredning av distriktschefen Algot Lundström (Bil. A). Och skälig anledning till antagandet, att kommunikationsförhållandena skola i en framtid förbättras för Härnösand gentemot Sundsvall, synes oss icke förefinnas. Härnösands ofördelaktiga läge vid en havsvik, som sträcker sig många mil in i landet till Nyland och skiljer staden från landet på motsatta sidan eller norröver, samt i en avkrok från den stora huvudlinjen, efter vilken tågtiderna framdeles som hittills lära komma att bestämmas utan hänsyn till denna relativt betydelselösa stad, äro förhållanden, som icke stå att rubba. Däremot komma kommunikationerna med Sundsvall att än ytterligare förbättras genom förverkligandet av den planerade järnvägen Sundsvall—Ragunda—Hammerdal huvudsakligen efter Indalsälvens flodområde. Det kan ej dröja länge innan en järnväg även efter detta förnämliga vattendrag kommer till stånd. Sundsvalls överlägsenhet i kommunikationshänseende gentemot Härnösand kommer då att ytterligare befästas.

Vidkommande härefter spörsmålet, huruvida på grund av avståndet för befolkningen eller av dennas fördelning det kan vara berättigat att stämpla Sundsvall som en utkantsort i sämre mening före Härnösand, vilja vi lämpligen behandla detta spörsmål huvudsakligen med fästat avseende på, att ifrågavarande orter ingå i det nedra domsområdet. Det torde härvid kunna påstås, att befolkningen i Jämtlands län och i Medelpad i stort sett hava kortare förbindelse till Sundsvall än till Härnösand samt att befolkningen i Ångermanland (hit räknas ej höra Nordmalings tingslag) har närmare (om ock ej alltid bekvämare) förbindelse till Härnösand än till Sundsvall. En följd härav är, på sätt bifogade utredning (Bil. B.) giver vid handen, att omkring 240,000 innevånare i domsområdet skulle vara bäst betjänta av Sundsvall som förläggningssort, under det att omkring 158,000 innevånare skulle med sin fördel finna förenligt, att hovrätten förlades till Härnösand. Och detta utan fästat avseende på de bekvämare kommunikationsförhållandena, som råda för Sundsvall. Härtill kommer att tätast befolkade delen av Jämtland har och sedan uråldriga tider haft den naturliga utfartsvägen österut till Sundsvall. — Vidkommande befolkningsfördelningen

torde lämpligen kunna framhållas, att Medelpad med en areal av 7,238 kvadratkilometer räknade vid 1920 års slut 106,639 innevånare eller i medeltal 15 på kvadratkilometern, under det Ångermanland (utom Nordmalings tingslag) med en areal av 18,295 kvadratkilometer räknade 158,497 innevånare eller i medeltal blott nära 8.7 på kvadratkilometern. Även befolkningstätheten talar alltså för Medelpad och därmed redan nu för Sundsvall som förläggningsort. Men i en helt visst icke avlägsen framtid kommer detta förhållande än ytterligare att förskjutas till fördel för Sundsvall. Utvecklingen torde nämligen komma att gå i den riktningen, att med förverkligandet av ostkustbanan och bebyggande av de väldiga vattenfallen i Indalsälven och i Ljungan, varifrån kraften kommer att till stor del söka sig den närmaste vägen till kusten, Sundsvall med därintill belägna ort och kustområde, som har rik tillgång på utnärkta naturliga hamnar, kommer att bli en ort för en omfattande industri, ett annat »Ruhrdistrikt», och därmed en allt talrikare befolkning här få sina boplatser.

Då alltså ur samtliga här ovan angivna synpunkter Sundsvall måste anses utgöra en bättre förläggningsort för hovrätt än Härnösand, bör därmed all anledning till att framhålla Sundsvall såsom mera beläget i en utkant än Härnösand vara undanryckt. Vi kunna i detta sammanhang ej underlåta uttala, att det synes oss som om regeringen själv skulle finna de förebragta rekryterings- och utkantssynpunkterna för förläggningen till Härnösand föga bärande eller övertygande, ty densamma har funnit skäligt att till stöd för sina ifrågavarande synpunkter hänvisa till Svea hovrätts och processkommissionens enahanda uppfattning i frågan. Med djup aktning för nämnda myndigheters uttalanden, då dessa avse vad lag och rätt är eller bör vara, kunna vi dock i förevarande ämne icke tillerkänna dem större insikt eller erfarenhet än som tillkommer beprövat folk i allmänhet, som har sitt hemvist å den ort, varinom de båda ifrågavarande städerna äro belägna. Det torde också hava inträffat förr, att då myndigheter i Stockholm yttrat sig angående förhållandena i Norrland, det sedermera visat sig, att de icke haft den rätta synen å tiugen. Å vår sida kunna vi däremot, med bortseende från vad länsstyrelserna i Östersund, Härnösand och Umeå respektive anfört i frågan, var till förmån för sin stad, till stöd för vår uppfattning åberopa länsstyrelsens i Norrbottens län, som synes, mera opartiska yttrande, enligt vilket Sundsvall vore att föredragas som förläggningsort.

Beträffande slutligen den tredje synpunkten, att en viss betydelse måste tillerkännas det förhållandet, att, om Härnösand valdes till för-

läggningsort, hovrätten finge sina lokaler förlagda till en staten tillhörig byggnad, för vilken för närvarande ej finnes någon användning, under det att hovrätten, förlagd till Sundsvall, skulle få lokaler inrymda i en stadens byggnad, där den icke gärna skulle kunna förbliva efter rättegångsreformens genomförande, måste vi säga, att vi för vår del icke kunna tillmäta denna synpunkt någon betydelse för förläggningsorten. Det är heller icke i propositionen upplyst eller motiverat, vari den anförda betydelsen består eller hur den kommer att verka. Betydelsen — om den finnes — måste röra förhållanden såsom hovrättens trevnad och bekvämlighet, arbetets fullgörande eller kostnadsfrågan. För oss ställer det sig så, att i fråga om trevnad och bekvämlighet för hovrättspersonalen det kostbart och väl uppförda, vid en öppen solbelyst tyst plats i stadens mitt belägna Hedbergiska palatset är att föredraga framför den kasern, som skulle delvis omändras till lokal för hovrätten i en utkant av Härnösand. Säkert är, att större delen av de rum, däri Svea hovrätt nu arbetar, från angivna synpunkt äro underlägsna dem i berörda palats. Att arbetet skulle bliva bättre fullgjort i en statens kasern i Härnösand än i en privat byggnad i Sundsvall, har icke ifrågasatts. Och för kostnadsfrågan har, såvitt utretts, denna synpunkt alls ingen betydelse. Därest regeringen kunnat påstå, att efter det rättegångsreformen genomförts, omförmälda kasern skulle fortfarande användas som lokal för hovrätten, hade måhända någon betydelse kunnat tillerkännas den angivna synpunkten, men detta har regeringen med full rätt icke gjort, ty ingen lär nu kunna säga, om icke vid den tid, berörda reform skall tillämpas, omtalade kasern kan nödgas tjäna det ändamål, för vilken den uppförts, eller såsom föga tjänlig för hovrättslokal anses böra lämpligare användas till annan uppgift. — I sammanhang härmed bör påpekas att, då nybyggnad för hovrätt prövas böra ske, Sundsvalls stad har för ändamålet erbjudit det avsevärda beloppet av 150,000 kronor.

Utom förut behandlade trenne synpunkter har i propositionen framhållits ännu en fjärde såsom skäl för förläggning till Härnösand, nämligen att denna stads erbjudande att bereda bostäder åt hovrättens tjänstemän vore från statens synpunkt mera betryggande än motsvarande utfästelse av Sundsvalls stad. Sedan numera Sundsvall, enligt vad vi erfarit, i omförmälda avseende gjort enahanda utfästelse som Härnösand, torde vidare ordande om denna synpunkt vara överflödig.

Redan av vad ovan andragits torde ganska klart framgå, att de skäl, varpå regeringen grundat sitt förslag om Härnösand såsom förläggningsort, äro synnerligen svaga och icke kunna uppväga de skäl,

som från de av regeringen framskjutna synpunkterna hava blivit anförda till förmån för Sundsvall. Det är otvivelaktigt, att Sundsvall såväl från rekryteringssynpunkt som i kommunikationsavseende är att föredraga framför Härnösand. Men åtskilliga andra, icke av regeringen beaktade, avsevärda synpunkter tala för att Sundsvall bör lämpligare bliva förläggningssort. Uti en skrivelse, som den 7 februari 1922 avlätits till Konungen i frågan om förläggande av en hovrätt till Norrland från utav stadsfullmäktige i Sundsvall tillsatta kommitterade och som finnes intagen i Kungl. Maj:ts proposition nr 108 den 17 februari 1922 angående nämnda fråga, ha anförts åtskilliga sådana synpunkter, av vilka vi här anse oss kunna till frågans ytterligare belysande ord för ord anförda följande:

»Vidare bör framhållas, att efter det Eders Kungl. Maj:ts givna beslut, att Njurunda, Sköns och Ljustorps tingslag skola sammanslås till ett enda gemensamt tingslag med tingsstad i Sundsvall, hunnit verkställas, kommer rättsskipning vid underrätt att äga rum därstädes för hela Medelpad utom Indals tingslag eller alltså för tillhopa omkring 100,000 innevånare eller 25 procent av hela det nedre domsområdets befolkning. Vi torde icke vara illa underrättade, om vi säga, att en starkt bidragande anledning till att hovrätten över Skåne och Blekinge förflyttades till Malmö, till »utkanten» av dess domsområde, var just det stora befolkningstal, som där hade sitt forum. Och dock utgjorde befolkningen i Malmö stad samt Oxie och Skytts härads domsaga, vars tingsställe är beläget i Malmö, vid 1920 års slut i runt tal endast 17 procent av befolkningen inom nämnda domsområde (resp. 149,183 och 875,485).

Bland de skäl, som anförts för en hovrätts förläggande till Norrland, bör med rätta framhållas, att rättsskipningen i högre instans flyttades närmare affärslivets nya huvudplatser och att domstolens ledamöter komme att leva och verka mitt i de förhållanden, vari tvisterna uppkommit. Nu är det ju så, att de säregna förhållanden, som äro utmärkande för Norrland och i all synnerhet för Västernorrlands och Jämtlands län, till största delen äga sammanhang med skogshanteringen och trävarurörelsen. På det spörsmål, varest medelpunkten härför och därmed affärslivets huvudplats, för såvitt denna rör ifrågavarande domkrets, är belägen, vilja vi för vinnande av möjligt största objektivitet endast hänvisa till kartan. Denna visar, att i Sundsvalls omedelbara närhet utmynna de stora vattendragen Ljungan och Indalsälven, vilka med sina många tillflöden utgöra de ådror, efter vilka det virke, som inom domsområdet avverkas, till ofjämförligt största delen föres ned

till kusten för att där förädlas. Ångermanälven, som har sina huvudkällor delvis inom Västerbottens län och alltså till en väsentlig del hör härtill, har för skogshanteringen inom ifrågavarande domsområde icke på långt när den betydelse, som förstnämnda två vattendrag tillhopa äga. Då deras lägen äro orubbliga i mänsklig mening, är därmed också avgjort vilken den plats är, som är naturligen bestämd till affärlivets centrum i dessa nejder, nämligen Sundsvall. Staden med närmaste område räknas också som »världens största sågverksdistrikt». Härtill kommer, såsom förut antytts, att den industri, som förutsätter stora kraftkällor för sin verksamhet, även har sina naturliga förutsättningar i Sundsvall eller dess närhet. En noggrann kännedom av den säregna materiella kultur, som sålunda ansluter sig eller kommer att ansluta sig till Sundsvall eller orten däromkring, torde också, enligt vårt ringa förmenande, utgöra nödvändig förutsättning för domarvärvets behöriga fullgörande även av ledamot i överrätt. I allt fall äro vi förvissade om att ledamotens liv i mitten av denna kultur skulle bättre gagna rättsskipningen än en påverkan av honom av det särskilda »kulturella liv», som må utmärka Härnösand.

För tillgodoseende av lekmanneelement i en överrätt torde Sundsvall såsom större affärsstad erbjuda bättre möjlighet än Härnösand.

Såsom den ort, där de flesta målen handläggas och avgöras, äger Sundsvall de bästa förutsättningarna för talrika och skickliga advokater att tillhandagå allmänheten för målens skötande i hovrätten, en omständighet som även processkommissionen funnit skäligt framhålla.»

Ehuruvel det nu är fråga om allenast ett provisoriskt inrymmande av hovrätten, avseende att räcka tills den ifrågasatta rättegångsreformen hinner genomföras, bör dock erinras om hurusom 1922 års sammansatta stats- och första lagutskott understrukt i sitt utlåtande ett av processkommissionen 1921 gjort uttalande rörande vikten av att den nya hovrätten förlades till sådan ort, som kunde förväntas även under den nya rättegångsordningen bliva säte för en överrätt. Man torde därför hava giltiga skäl antaga, att den provisoriska förläggningsorten kommer att bliva även den slutliga. Det är därför av största vikt och betydelse att den ort redan nu utses, som är lämpligast för det ifrågasatta nedra jurisdiktionsområdet eller för Västernorrlands och Jämtlands län. Å nämnda ort skall befolkningen i domsområdet såsom parter eller vittnen inställa sig släkte efter släkte måhända under sekler. Såsom visat, är det för befolkningen i Medelpad, Jämtland och Härjedalen, vilken befolkning för närvarande är till antalet omkring femtio procent större

Bihang till riksdagens protokoll 1923. 3 saml. 62 häft. (Nr 183—184.) 2

än befolkningen i Ångermanland, i anseende till avstånd och kostnader, i stort sett förmånligare att hovrätten förläggas till Sundsvall än till Härnösand. Möjligheten för materiell utveckling och till ökad befolkning torde också vara större beträffande förstnämnda tre landskap tillhopa än för Ångermanland ensamt. Det förhållandet, att rättsskipning äger rum eller kommer att ske angående tjugufem procent av befolkningen i domsområdet i Sundsvall, måste väga synnerligen tungt för förläggningen till denna stad. Och betydelsen härav ökas vid det förhållandet, att här handläggas ett synnerligen stort antal grova brottmål med häktade personer och att Sundsvall är eller blir forum för ett stort antal bolag eller industriella inrättningar, vilket medför förläggning dit av mål av svår och vidlyftig beskaffenhet. För en avsevärd del av målen bleve alltså omproceduren vid hovrätten gynnsamt förlagd till samma ort som proceduren vid underrätt, vilket skulle avsevärt nedbringa besvär och kostnader för målens behandling vid hovrätten. Nu sist åberopade omständigheter utgöra, enligt vårt ringa förmenande, ensamt tillräckliga skäl för att Sundsvall föredrages som förläggningsort framför Härnösand.

På grund av vad sålunda anförts tillåta vi oss vördsamt hemställa,

att riksdagen måtte såsom villkor för beviljande av anslag för beredande av lokaler till en hovrätt över Norrland för budgetåret 1923—1924 föreskriva, att hovrätten skall provisoriskt förläggas till Sundsvall.

Stockholm den 5 april 1923.

E. A. Enhörning.

J. G. Walles.

Bilaga A.

På uppdrag av de av Sundsvalls Stadsfullmäktige tillsatta kommitterade för följande av frågan om hovrätts förläggande till Norrland får jag härmed beträffande kommunikationsförhållandena till och från Sundsvall och Härnösand lämna nedanstående utredning:

A. Järnvägstrafiken:

1. För resande söderifrån (inklusive från tvärbanan Storlien—Bräcke även som från Inlandsbanan söder om Brunflo):

Ankomsttiden till Sundsvall	9.14 f. m. (vintertid)
» » »	9.12 » (sommartid)
» » Härnösand	1.05 e. m.

För resande söderut (inklusive nyssnämnda banor):

Avgångstiden från Sundsvall	8.40 e. m. (vintertid)
» » »	7.20 » (sommartid)
» » Härnösand	4.15 »

Uppehållet i Sundsvall mellan tågen således hela dagen såväl vinter som sommar, men i Härnösand endast 3 timmar och 10 minuter. Med hänsyn därtill att viss tid åtgår för färd från och till stationen, att tågförseringar då och då inträffa och att uppehållet i Härnösand åtminstone delvis infaller å olämplig tid torde i regel tiden bliva för knapp för att under uppehållet mellan tågen med hinna verkställandet av föreliggande uppdrag, vadan ytterligare en dag måste anslås härtill.

Med stöd av det anförda och då resekostnaderna för omhandlade grupp resande givetvis äro billigare till Sundsvall än till Härnösand synes mig med full tydlighet framgå att för denna grupp resande Sundsvall är väsentligt bättre situationerad än Härnösand. För resande från och till Östersund (tvärbanan Östersund—Bräcke även som Inlandsbanan söder om Brunflo) finnes dessutom följande lägenhet:

Avgång från Östersund	5.45 f. m.
Ankomst till Sundsvall	11.00 »
» » Härnösand	9.15 e. m.
Avgång från Sundsvall	3.50 »
» » Härnösand	tidigast 7.30 f. m. följande dag.
Ankomst till Östersund	11.32 e. m.

I detta hänseende är trafiken på Sundsvall avgjort fördelaktigare än på Härnösand.

Efter Ostkustbanans tillkomst torde ovan omhandlade grupp resande komma att göra resan över Sundsvall. Tåggångtiden Sundsvall—Härnösand jämte anknytningsuppehållet i Sundsvall torde kunna uppskattas till 2½ timmar, vadan Ostkustbanans tillkomst kan sägas inverka på omhandlade fråga så att vistelsen i Härnösand mellan tågtiderna kommer att bliva 5 timmar kortare än i Sundsvall. Med hänvisning till ovan angivna ankomst- och avgångstider framgår att det i vissa fall är fullkomligt omöjligt och att det i andra fall torde möta stora svårigheter att i Härnösand med hinna förrättningsfullgörande på dagen.

Ostkustbanans tillkomst inverkar därför enligt mitt förmenande endast helt obetydligt till fördel för Härnösand för den grupp resande som hittills behandlats, utan är Sundsvall även efter denna banas tillkomst i väsentligt bättre läge än Härnösand även om hänsyn icke toges till de helt naturligt ökade biljettpriserna.

2. För resande norrifrån är

ankomsttiden till Sundsvall 9.14 eller 11.00 f. m. (med överligning i Ånge eller Bräcke),

ankomsttiden till Härnösand 1.05 e. m. (med överligning i Långsele eller Sollefteå).

För resande norrut är

avgångstiden från Sundsvall 8.40 vintertid eller 3.50 e. m.; 7.20 sommartid (med överligning i Ånge eller Bräcke).

avgångstiden från Härnösand 4.15 e. m. (med överligning i Sollefteå eller Långsele).

Förhållandena för denna grupp resande således i fråga om uppehållet i de båda städerna analoga med vad som påvisats för söderifrån kommande resande och är följaktligen ur tidsbesparingssynpunkt även för denna grupp Sundsvall väsentligt bättre situerad än Härnösand.

Beträffande biljettpriserna äro dessa för nedanstående karakteristiska platser följande:

För II klass:

Luleå—Härnösand	Kronor 40: 20
» —Sundsvall	» 38: 25
Umeå—Härnösand	» 28: 20
» —Sundsvall	» 28: 50
Örnsköldsvik—Härnösand	» 21: 45
» —Sundsvall	» 23: 25

För III klass:

Luleå—Härnösand	Kronor 26: 80
» —Sundsvall	» 25: 50
Umeå—Härnösand	» 18: 80
» —Sundsvall	» 19: —
Örnsköldsvik—Härnösand	» 14: 30
» —Sundsvall	» 15: 50

Härav framgår att skillnaden å biljettpriserna är så gott som ingen och icke av någon som helst avgörande betydelse.

Med stöd av det anförda synes mig tydligt framgå att även för denna grupp resande är Sundsvall i alla avseenden bättre situerad än Härnösand.

För en del av denna grupp resande finnes även följande lägenhet nämligen:

Avgång från Umeå 4.50 f. m.

» » Örnsköldsvik 8.20 f. m.

Ankomst till Härnösand 9.15 e. m.

» » Sundsvall 11.58 e. m.

Skillnaden således endast den att tågen framkomma något senare till Sundsvall än Härnösand. I någon mån motväges detta av fördelen att vid resa till

Sundsvall resan får ske hela tiden å statens järnvägar. Denna resplan är emellertid tidsödande och obekvämt, vadan den förstnämnda i regel torde komma att väljas. Rörande resande från den under byggnad varande järnvägen Forsmo—Hoting finnes icke någon tidtabell, men torde förhållandena här komma att ställa sig ungefär sålunda:

Avgång från Vilhelmina 10.50 f. m.

» » Hoting 2.39 e. m.!

Ankomst till Härnösand 1.05 e. m. följande dag.

» » Sundsvall 9.14 eller 11.00 f. m. följande dag.

För resan tillbaka:

Avgång från Härnösand 4.15 e. m.

» » Sundsvall 8.40 » .

Således även för dessa samma förhållande som förut påvisats nämligen att tiden i Härnösand ställer sig för kort för att mellan tågen medhinna föreliggande uppdrag.

Rörande järnvägs kommunikationerna på Sundsvall må härförutom anföras följande:

För att åstadkomma förbindelse mellan Södra Inlandsbanan och Norra stambanan har förslag uppgjorts till järnväg mellan Ytter-Hogdal och Östavall, varjämte planer föreligga för järnväg från Laxsjö (Laxviken) över Hammerdal och Ragunda till Sundsvall. Enligt mitt förmenande tala alla omständigheter för att dessa järnvägar skola komma till stånd inom en icke alltför avlägsen framtid. Tillkomst av desamma skulle givetvis verka till favör för Sundsvall.

Ovan använda tågtider äro de nu gällande. Med mindre ändringar hava de i en följd av år varit gällande. Någon anledning antaga rubbning härutinnan förefinnes icke. Förhållandet är nämligen det, att tiderna äro beroende av norra stambanans tidtabell, och torde den med all sannolikhet att i huvudsak förbliva densamma som nu gäller.

Hänvisande till det anförda synes mig tydligt vara ådagalagt, att för resande på järnväg ävensom för posttrafiken Sundsvall faktiskt är i väsentligt bättre läge än Härnösand, även om vid ett ytligt betraktande av kartan, det kan förefalla som om så icke skulle vara förhållandet.

B. Ångbåtstrafiken:

Rörande denna trafik uppehålls den efter Norrlandskusten av ångfartygsaktiebolaget Sveas båtar. Trafiken är tämligen osäker och icke av synnerligt stor betydelse. Mellan Sundsvall och Härnösand finnas goda förbindelser två gånger dagligen under högsommaren. Mellan Örnsköldsvik och Härnösand finnes om jag ej misstager mig också förbindelse men ej dagligen.

Under sista sommaren var insatt en snabbgående båt, som efter angörande av Sundsvall gick direkt på Luleå och vice versa.

Någon avgörande betydelse synes emellertid icke böra tillerkännas ångbåtstrafiken och äro de båda städerna enligt mitt förmenande härvidlag tämligen jämnställda.

Sundsvall den 1 februari 1922.

Algot Lundström.

Bilaga B.

Folkmängden den 31 december 1920 enligt Sveriges officiella statistik inom

Medelpads västra domsaga	38,743	
» östra »	51,120	
Sundsvalls stad	16,776	106,639
Jämtlands östra domsaga	32,790	
» norra »	36,477	
» västra »	28,218	
Härjedalens »	22,543	
Östersunds stad	13,405	133,533
		240,172
Angermanlands södra domsaga	37,184	
» mellersta »	27,782	
» västra »	26,348	
Nätra och Nordinggrå »	26,079	
Själevads och Arnäs »	27,044	
Härnösands stad	9,740	
Örnsköldsviks stad	4,320	158,497
	Summa innevånare	398,669